

**PROGRAM
PRAC KONSERWATORSKICH
ELEMENTY WYSTROJU WNĘTRZA
KOPUŁA**

**KOŚCIOŁA
p.w. Św. Trójcy
w Mikstacie.**

OPIS INWENTARYZACYJNY OBIEKTU I JEGO INTERPRETACJA

A.PRZED KONSERWACJA

- miejscowość: Mikstat
- miejsce przechowywania/ lokalizacja : kościół p.w. św. Trójcy w Mikstacie
- rodzaj i tytuł obiektu : Wystrój architektoniczny i kolorystyczny wnętrza
- autor: arch. Roger Sławski/ Marian Andrzejewski
- czas powstania budynku: 1914r. Malowidło wykonane w 1964 roku przez Juliana Wiącka
- wpis do rejestru zabytków: 136/Wlkp/B,poz.25 z 31.10.2008
- materiał i technika: tynki wapienno piaskowe malowane; detale wykonane w stiuku, narzucie wapienno piask.; malowane i złocone; malowidło w technice klejowej „al secco”
- wymiary ogólne obiektu: około 48 x 20 m wysokość: 13 m.; wewnątrz- kościół: 40 x 18 m. , wysokość około 14 m ;
- kształt obiektu: Budowla trójnawowa z nieznacznie zaznaczonym transeptem. Od strony zachodniej umieszczona jest wieża, a w niej główne wejście do kościoła. Wnętrze bogato zdobione złoconą dekoracją sztukateryjną i malarską. Nawa główna i prezbiterium przykryte sklepieniem kolebkowym z lunetami; nawy boczne sklepieniami żaglastymi. Prezbiterium zamknięte absydą. W prezbiterium oraz na bocznych ścianach transeptu ołtarze architektoniczne. Na skrzyżowaniu nawy i transeptu kopuła na pendentywach. W kopule przedstawienie wielofiguralne, iluzjonistyczne, w formie owalnej pseudokopuły. Najbliżej centrum kompozycji ukazana wśród obłoków postać Madonny w pozycji siedzącej wyobrażona w ciemno różowej sukni i błękitnym płaszczu z Dzieciątkiem Jezus na prawym ramieniu. Poniżej postaci Marii po bokach przedstawione postacie dwóch aniołów siedzących wśród obłoków. Anioły ukazane z rozpostartymi ciemno oranżowymi skrzydłami z luźno zarzuconymi na opuszczonych ramionach jasnofioletowymi płaszczami opadającymi za postaciami. Anioł po lewej stronie Madonny w jasnobłękitnej długiej sukni z

bukietem lilii w ramionach. Anioł po prawej stronie Matki Bożej w jasnozielonej długiej sukni z kielichem w lewej dłoni i Hostią w prawej dłoni. Poniżej ww. grupy - w części najbliższej nawie głównej przedstawienia - wyobrażona postać św. Stanisława Kostki w pozycji klęczącej, w zwrocie ciała na prawo z rękoma ugiętymi i wyciągniętymi w kierunku postaci anioła z kielichem i Hostią. W górnej części, po bokach przedstawione postacie dwóch aniołów zwrócone ku centrum. Anioł wyobrażony bliżej północnej nawy bocznej w delikatnie ugiętymi nogami i uniesioną lewą ręką z wieńcem kwiatów w dłoni, skrzydła anioła szaro-oranżowe uniesione pionowo nad ramionami, postać ukazana w błękitnej długiej sukni i czerwonym płaszczu przewieszonym na biodrach. Anioł bliżej południowej nawy bocznej ukazany w analogicznej pozycji z palma w uniesionej prawej ręce, sukni ugrowo-żółta, na prawym ramieniu ukośnie przepasana szarfa. W części najbliższej prezbiterium ukazana w urozmaiconych pozycjach grupa pięciu nagich, aniołków z szarymi skrzydłami. Tło błękitne na obrzeżach przedstawienia i jasnożółte w części centralnej, obłoki utrzymane w odcieniach różowych.

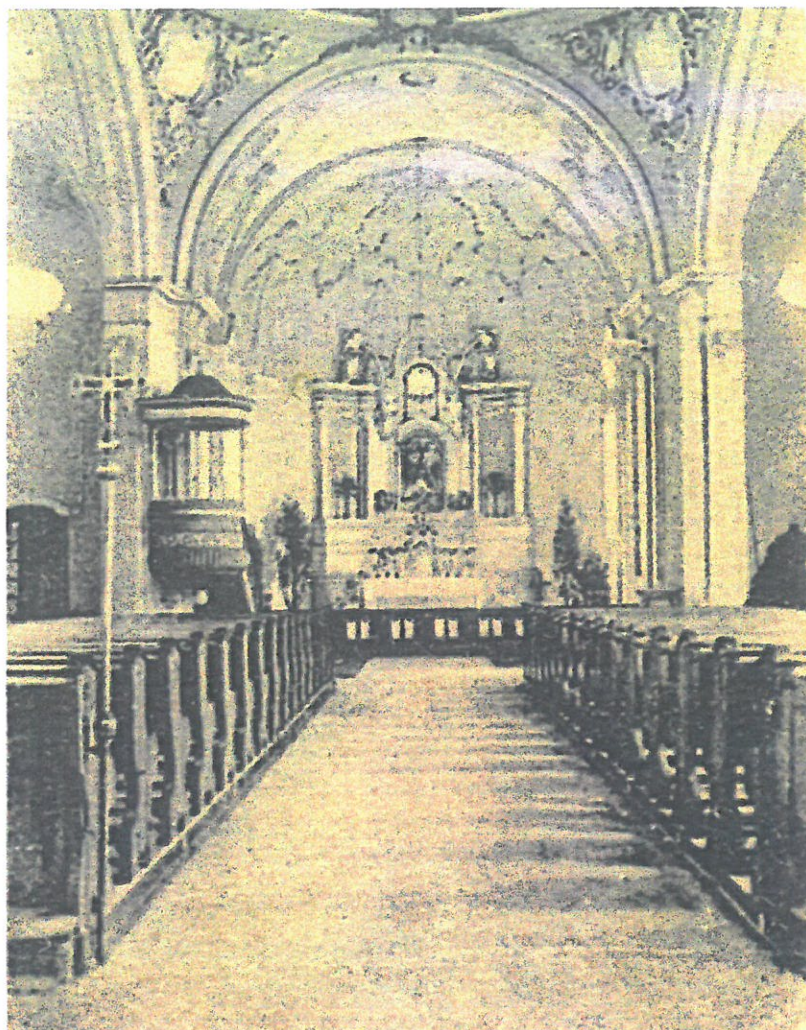
HISTORIA OBIEKTU

A. NA PODSTAWIE MATERIAŁÓW ŹRÓDŁOWYCH I BIBLIOGRAFII NA PODSTAWIE MATERIAŁÓW ŹRÓDŁOWYCH I BIBLIOGRAFII

Kościół Świętej Trójcy w Mikstacie – wybudowany w 1914 roku a konsekrowany 4 lata później 19 października 1918 w obecności arcybiskupa gnieźnieńskiego i poznańskiego kardynała Edmunda Dalbora. Ołtarz główny kościoła p.w. Świętej Trójcy w Mikstacie został wzniesiony wraz z całym budynkiem przed 1918 rokiem. W budowę świątyni zaangażowani byli poznańscy architekci : **Roger Sławski** (wymieniany w starszych opracowaniach) i **Marian Andrzejewski**. Pierwszy z nich współpracował przy wielu realizacjach z wybitnym poznańskim rzeźbiarzem **Władysławem Marcinkowskim**¹. Wiele elementów wskazuje iż właśnie W. Marcinkowski zaprojektował formę ołtarza i wykonał do niego elementy rzeźbiarskie. Pierwotnie w ołtarzu umieszczona była tylko płaskorzeźba przedstawiająca Świętą Trójce. Dekoracja wnętrza powstawała w

1. Słownik artystów polskich i obcych w Polsce działających. T.VII s.348

kilku etapach. Większość wystroju architektonicznego wnętrza oraz witraże w czasie budowy w 1914 roku.

Fotografia z tego okresu pokazuje jednak iż nie wszystkie elementy dekoracji zostały wówczas wykonane. Ołtarz główny nie posiadał jeszcze pełnego wystroju rzeźbiarskiego, a ornamenty nie były złożone. W kartuszach na pendentywach kopuły brak jest malowideł przedstawiających ewangelistów.

W kolejnych latach uzupełniano wystrój o planowane wcześniej obrazy ołtarzowe i rzeźby (w latach 1914- 1917) Prospekt organowy zrealizowano dopiero w 1939 r., a malowidła ściennie w 1964 r. W trakcie swej ponad stuletniej historii wnętrze kościoła było kilkakrotnie odnawiane (przemalowywane). Prace polegały na pomalowaniu elementów wystroju nową farbą często w innej kolorystyce. Podobnie postępowano także w przypadku ołtarza głównego. Był on także kilkakrotnie restaurowany i przemalowywany.

przeróbek instalacji, przecieków dachu itp.) W związku z powyższym wystrój wnętrza wymaga podjęcia prac naprawczych- konserwatorskich i rewaloryzacyjnych.

PROPOZYCJE ARANŻACJI KONSERWATORSKIEJ

Wobec powyższych ustaleń oraz faktu iż wcześniej podjęto prace przy dekoracji wnętrza prezbiterium (wykonane w latach 2015 -17 polegające na przywróceniu pierwotnej kolorystyki elementów architektonicznych, sklepienia, ścian, ambony i chrzcielnicy), ołtarza głównego (wykonane w latach 2018-19) oraz leżącego po przeciwległej (lewej) stronie transeptu ołtarz Matki Bożej z Dzieciątkiem Jezus, ołtarza św Agaty(wykonane w 2020 i w 2022 r. polegające na gruntownej renowacji ołtarzy i przywróceniu pierwotnej kolorystyki elementów architektonicznych, sklepienia, ścian) należy przywrócić wszystkim elementom wnętrza pierwotną kolorystykę, właściwą jakość powierzchni metalizowanych i wyrazistość malowideł.

KOPUŁA KOŚCIOŁA

Ze względu na popełnione w przeszłości błędy technologiczne, w pierwszej kolejności należy dążyć do wyeliminowania czynników powodujących przedwczesne niszczenie bądź niekorzystne zmiany estetyczne. Konieczne czynności to:

- Wykonanie izolacji termicznej sklepień. Czynności te muszą być poprzedzone dokładną analizą techniczną, oceną możliwości, wskazaniem metod i materiałów.
- Po wykonaniu ocieplenia sklepień możliwe będzie przystąpienie do prac rewaloryzacyjnych i malarskich we wnętrzach.

* MALOWIDŁO ŚCIENNE W KOPULE

Malowidło plafonowe wykonane jest w technice klejowej i nie ma na nim większych zniszczeń (np. spowodowanych zalewaniem sklepień poprzez nieszczelności dachu) Ze względu jednak na naturalne zabrudzenia jak również zastosowaną technikę wymaga ono podjęcia prac konserwatorskich polegających na oczyszczeniu powierzchni oraz profilaktycznej konsolidacji warstw. Najbardziej wskazanym było by użycie do tego celu w pierwszej kolejności preparatów opartych na estrach kwasu ortokrzemowego mających właściwości hydrofilne (np. preparatem REMMERS KSE 300). Zapewniły by one odpowiednie wzmocnienie strukturalne zarówno warstw malarskich, pobiał a także tynku. W przypadku pojawiania się rozwarstwień możliwe jest użycie żywic akrylowych w formie roztworów w toluenie (np. PARALOID B-72) lub w

formie mikroemulsji (PRIMAL AC-33). W przypadku ubytków lub drobnych uszkodzeń należy wykonać ponadto retusz światłotrwałymi pigmentami z odpowiednio dobranym spoiwem akrylowym.

* GADKIE POWIERZCHNIE NA BOKACH I WOKÓŁ PLAFONU

- . * Na gładkich płaszczyznach konieczne będzie usunięcie wszystkich wtórnych powłok malarskich leżących na powierzchni tynku.
- . * Odpowiednio wzmocnione podłoże (np. przy użyciu mikroemulsji akrylowej zapewniającej przyczepność warstw malarskich) należy wyrównać warstwami podkładowymi (winny one nadać powierzchni właściwą fakturę) a następnie wymalować wysokiej jakości farbami akrylowymi. Dobór farb oraz ich kolorystyki wymagać będzie udziału lub bezpośredniego nadzoru dyplomowanego konserwatora zabytków specjalizującego się w tego typu pracach.

* DETALE SZTUKATERYJNE ZŁOCONE I SREBRZONE

- * Ocena przyczepności detali sztukateryjnych do podłoża. W koniecznych przypadkach założenie prowizorycznych mocowań lub zabezpieczeń.
- * oczyszczeniu powierzchni ornamentów. Zabieg należy wykonać metodami wybranymi indywidualnie na podstawie prób. Właściwe efekty uzyskuje się poprzez działanie strumieniem pary wodnej o temperaturze 100-120° C, pod ciśnieniem 4-6 bar.
- * Ewentualne usunięcie przemalowań i wtórnych złocen. Wtórne warstwy malarskie rozmiękczyć mieszaniną rozpuszczalników organicznych dobraną na podstawie wstępnych prób.
- * Rozłamane elementy rzeźb i ornamentów należy skleić przy użyciu kleju cyjanoakrylowego. Spoiwa tego można użyć także do wypełnienia szczelin i pęknięć. Odspojone elementy przytwierdzić do podłoża przy użyciu gipsu lub żywicy syntetycznych. W każdym przypadku przytwierdzany element należy związać z podłożem nierdzewnym drutem, wkrętami itp.
- * Uzupełnienie ubytków rzeźb i gipsowych ornamentów w gipsie techniką odlewów lub formowania „z ręki”. W koniecznych przypadkach gips należy zbroić w masie siateczką szklaną oraz drutem ze stali nierdzewnej. Małe i płytkie ubytki można wypełnić kitem akrylowym.

- * Wykonanie nowych złoceń foliami metalicznymi w kolorze złotym lub srebrnym. Powierzchnie przeznaczone do pozłocenia należy pokryć warstwą kitu akrylowego. Po wygładzeniu powierzchni założyć izolację z kilka warstw szelaku rozpuszczonego w alkoholu etylowym. Po całkowitym odparowaniu rozpuszczalnika nanieść warstwę mixtionu olejnego lub akrylowego i do niej po upływie odpowiedniego okresu przykleić folie metaliczne.
- * Wszelkie prace konserwatorskie, rewaloryzacyjne, rekonstrukcyjne przy wszystkich elementach wystroju wnętrza oraz przy ewentualnym usuwaniu wtórnych przemalowań należy powierzyć bezwzględnie konserwatorowi zabytków legitymującemu się odpowiednim dyplomem.

ARTYSTA PLASTYK
KONSERWATOR ZABYTKÓW
Dyplom nr 1125 WSP UMK Toruń
Jan Maciej Piękniewski
87-100 Toruń, ul. Prośowa 15
tel. kom. 601 633578, e-mail: piekniewski@op.pl

Z up. Wielkopolskiego Wojewódzkiego
Konserwatora Zabytków
mgr Tomasz Talar
st. inspektor

Załącznik do pozwolenia postanowienia pisma
nr 32/2023/B
z dnia 20.09.2023r.